

ICOM Belgium Flanders
ICOM Vlaanderen vzw

Jaarverslag 2022

“

A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, **collects**, conserves, **interprets** and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, **accessible and inclusive**, museums **foster diversity and sustainability**. They operate and communicate **ethically, professionally and with the participation of communities**, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing.

Wat doet ICOM Belgium Flanders?

ICOM Belgium Flanders (ICOM Vlaanderen) verenigt musea en museummedewerkers die de museumdefinitie met passie en kennis van zaken onderschrijven. Zowel grote als kleine, erkende als niet-erkende musea uit Vlaanderen en Brussel zijn als lid aangesloten. Als ledenvereniging staat ICOM Belgium Flanders ten dienste van musea, museummedewerkers en erfgoedprofessionals. De vereniging fungeert als ICOM-antenne en -aanspreekpunt voor musea in Vlaanderen en Brussel.

Afbeelding 1 - Belgische delegatie tijdens ICOM Praag 2022

Leden en bestuursleden vertegenwoordigen de vereniging in de internationale ICOM-comités en binnen het Europese museumplatform NEMO (Network of European Museum Organisations). Daarnaast is ICOM Belgium Flanders ook medeorganisator van de prestigieuze EMYA-prijs (European Museum of the Year). Ze is de stem van de niet-landelijk erkende musea met een kwaliteitslabel in het Museumoverleg, verschillende thematische overlegstructuren en in OCE (Overleg Cultureel Erfgoed) - de belangenbehartiger voor cultureel erfgoed op Vlaams niveau. Als netwerkorganisatie werkt ICOM Belgium Flanders aan een maximale participatie van deze musea aan het Vlaamse beleid, en helpt ze bruggen bouwen tussen de Vlaamse beleidsmakers en de musea enerzijds en tussen musea onderling anderzijds.

De vereniging is een kennisknooppunt voor nieuwe informatie en kennis over het vakgebied. Langs verschillende digitale kanalen informeert ze museumprofessionals over het Vlaamse en internationale veld. Werkbezoeken aan musea die nieuwe formats uitproberen of zich ontpoppen tot vernieuwende en inspirerende voorbeelden spreken zowel museummedewerkers als zelfstandige erfgoed-professionals, publiekswerkers en gidsen aan. Studiedagen en lezingen rond relevante thema's zoals museumcatering, publieksparticipatie, museumshops en ICE in musea trekken telkens een nieuw en gespecialiseerd publiek en fungeren als museologische denktanks.

Reflectie, kruisbestuiving, teamspirit en inspiratie. Dat is wat ICOM Belgium Flanders het Vlaamse museumveld wil blijven bieden, met een steeds sterker museumlandschap en een verbonden netwerk van professionals als resultaat.

Afbeelding 2 - Bezoek achter de schermen van het GUM tijdens AV 2022

1. Internationale mandaten

In 2021 zijn 102 Vlaamse en Brusselse instellingen en 1521 professionals aangesloten bij ICOM Belgium Flanders. 75 instellingen en 1328 medewerkers zijn ook lid van ICOM Internationaal. ICOM Belgium Flanders wil de stem en de voelsprietten van deze musea zijn in de belangrijkste regionale, nationale en internationale overlegplatformen binnen de sector. Via haar communicatiekanalen (website, nieuwsbrief, sociale media, netwerkmomenten) wil de vereniging de belangrijkste informatie over deze platformen doorgeven aan het Vlaamse museumveld.

1.1 Internationale vertegenwoordigingen en mandaten

Voor ICOM Belgium Flanders wordt internationalisering één van de speerpunten. Naast de vertegenwoordiging in het mondiale ICOM-netwerk, is de voorzitter van ICOM Belgium Flanders in oktober 2018 tevens verkozen geweest tot de Executive Board van NEMO. Dit Europees netwerk van museumverenigingen lobbyt rechtstreeks met de Europese raden en commissies die rond cultuur en erfgoed handelen. Onze aanwezigheid in Brussel maakt dat wij voor NEMO zullen participeren op tal van internationale overlegmomenten.

Afbeelding 3 - Netwerkmoment voor de Belgische delegatie tijdens ICOM Praag

1.1.1 ICOM nationaal comité

ICOM Belgium Flanders vertegenwoordigt ICOM Internationaal in Vlaanderen en Brussel. ICOM groepeert meer dan 45 000 leden en meer dan 3000 musea uit 123 landen. Hiermee is ICOM een uniek professioneel en wereldwijd netwerk voor musea en hun medewerkers.

Museumprofessionals, gegroepeerd in 32 internationale commissies, voeren gespecialiseerd onderzoek in hun gebieden van interventie. ICOM bestrijdt de illegale handel in cultuurgoederen en werkt hiervoor samen via internationale verbanden met partners als UNESCO, Interpol en de Wereld Douane Organisatie. ICOM bezit een consultatieve status bij de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties - ECOSOC.

Het nationaal comité van België wisselt driejaarlijks van voorzitterschap tussen ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles en ICOM Belgium Flanders. Sinds maart 2020 is Sergio Servellón (voorzitter ICOM Belgium Flanders) ondervoorzitter van ICOM Belgium en Alexandre Chevalier (voorzitter ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles) voorzitter.

Afbeelding 4 - Bestuursleden ICOM Belgium tijdens AV ICOM Internationaal

1.1.2 ICOM Conference and annual meeting

Van 20 tot en met 28 augustus vond de 26ste ICOM Generale Conference plaats in Praag. Een twintigtal Vlaamstalige ICOM-leden nam deel ter plekke, heel wat anderen volgden de conferentie online.

Tijdens deze conferentie werd de nieuwe museumdefinitie aanvaard.

Emma Nardi werd verkozen tot voorzitter van ICOM Internationaal.

Alexandre Chevalier, voorzitter van ICOM Belgium, werd verkozen als bestuurslid van ICOM Europe.

Bestuurslid Olga Van Oost schreef enkele blogberichten over de conferentie en de nieuwe definitie:

- “ICOM-conferentie Praag: een wake-up call”
- “Ziehier dé nieuwe ICOM-museumdefinitie”
- “Goed bestuur: een droom voor musea in Centraal-Europa”

Om leden te motiveren om deel te nemen aan de internationale ICOM-conferentie, stelde ICOM Belgium Flanders ook 10 subsidies van € 150 ter beschikking van wie actief deelnam aan de ICOM-conferentie in Praag. Vijf leden maakten gebruik van deze extra financiële ondersteuning.

De Belgische deelnemers ter plaatse werden ook uitgenodigd voor een netwerkmoment in Praag.

Afbeelding 5 - ICOM Praag 2022

1.1.3 ICOM Museumdefinitie

In de loop van het jaar 2022 werd het verhaal rond de museumdefinitie afgerond, of toch wat betreft de Engelse versie.

Sinds haar ontstaan in 1946 werd de museumdefinitie op regelmatige basis herbekeken en aangepast door ICOM. In 2016 werd in Milaan het strategische plan opgevat om de definitie opnieuw te herzien. Het MDPP-comité werd opgericht, en Jette Sandhal werd aangeduid om dit proces in goede banen te leiden. Tegelijkertijd consulteerden ook de diverse nationale en internationale comités hun achterban.

Op 27 juli 2019 werd er een definitie voorgelegd, waarover de AV in Kyoto op 7 september moest stemmen. Om diverse redenen, waaronder de te beperkte tijd voor terugkoppeling met de eigen leden, riepen heel wat nationale en internationale comités op om de stemming uit te stellen. Dit voorstel tot uitstel werd aanvaard met 70% van de stemmen.

2020 werd beheerst door interne spanningen en ontslagen. Het MDPP-comité werd hervormd en herdoopt tot ICOM Define. In december 2020 werden de ICOM-leden via een webinar op de hoogte gebracht van de verschillende stappen in aanloop naar een vernieuwde definitie. Dit proces culmineerde in een voorstel dat werd voorgelegd tijdens de internationale ICOM-conferentie in Praag.

In maart 2022 werd er een nieuwe enquête gedeeld met de leden.

Het comité ICOM Define had op basis van de vorige consultatierondes vijf voorstellen van een nieuwe museumdefinitie geformuleerd. De leden van ICOM Belgium Flanders werden uitgenodigd om hun mening te geven over deze 5 versies. De resultaten van deze korte bevraging werden op vrijdag 25 maart 2022 besproken tijdens het digitale Museumoverleg XL. Alle verzamelde informatie is anoniem. Op basis hiervan werden de resultaten samengelegd met die van ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles en doorgestuurd als feedback vanuit het nationale comité ICOM België. Omdat de resultaten in het Engels verzameld werden, werden de originele Engelse definities behouden in deze enquête.

Op 20 mei 2022 sprak de adviesraad van ICOM zich uit over het definitieve voorstel voor de vernieuwde museumdefinitie. Dit was de voorlaatste stap in een lang proces, waarbij de leden meerdere keren bevraged werden. Tijdens een vorige consultatie werden er 5 definities voorgesteld. Op basis van de feedback van internationale en nationale comités, waaronder ICOM België, bleven er twee definities over die de meeste voorkeurstemmen kregen.

De leden van de adviesraad maakten een definitieve keuze, en de verkozen definitie haalde het nipt met één stem meer (51 tegenover 50 voor de andere definitie en 3 onthoudingen).

Afbeelding 6 - Stemming van de museumdefinitie tijdens ICOM Praag

Op 24 augustus 2022 werd het voorstel voor de vernieuwde museumdefinitie, na een participatief proces van twee jaar, voorgelegd ter stemming tijdens de AV van ICOM Internationaal in Praag.

De nieuwe definitie werd door het overgrote deel van de stemgerechtigde leden aanvaard: 487 leden (92,41%) stemden voor, 23 (4,36%) tegen en 17 (3,23%) onthielden zich.

We delen graag de gekozen definitie:

"A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, accessible and inclusive, museums foster diversity and sustainability. They operate and communicate ethically, professionally and with the participation of communities, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing. "

Meer informatie is te vinden op de website van ICOM zelf.

Wij willen langs deze weg graag al onze leden bedanken die de voorbije jaren meegewerkt hebben aan deze nieuwe museumdefinitie, door het geven van feedback, het invullen van de enquêtes en deelnemen aan discussiemomenten.

In 2023 zal ICOM Belgium Flanders samen met ICOM Nederland werken aan een Nederlandstalige versie van de definitie.

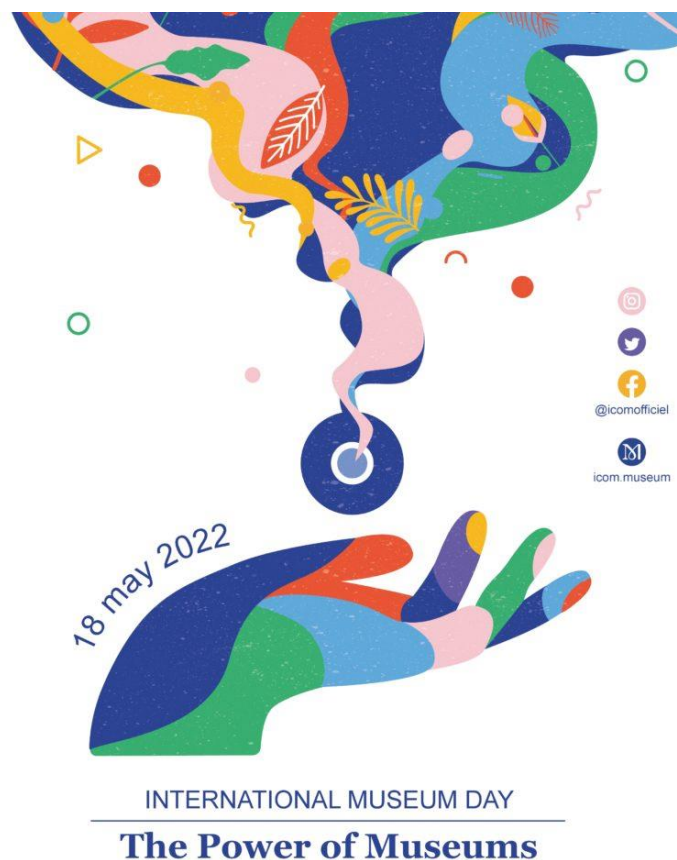
1.1.4 ICOM-CECA

Tijdens de CECA-conferentie in 2021, georganiseerd door CECA Belgium, werd er een publicatie gelanceerd rond de "Geschiedenis van de publiekswerking en educatie in Belgische musea". Je kan deze nu ook downloaden, in 4 talen:

- Geschiedenis van de publiekswerking en educatie in musea - België - Nederlandse versie
- Histoire de la médiation muséale - Belgique - Version française
- History of Museum Education and Interpretation - Belgium - English version
- Historia de la mediación museística - Bélgica - Versión en español

1.1.5 International Museum Day

Op 18 mei organiseert ICOM wereldwijd de internationale museumdag. In 2022 was het centrale thema 'Unleashing the Power of Museums'.

1.1.6 ICOM Solidarity Projects

ICOM Internationaal lanceerde in 2020 projecten voor nationale en internationale comités, met als doel de uitdagingen van de coronapandemie beter aan te kunnen. ICOM Belgium werkte in 2021 samen met CECA een project uit onder de noemer "Virtual Museum Mediation: A Necessary Adaptation of Methods". Deze projecten werden in 2022 verder uitgebreid in een nieuwe subsidieronde, waarbij nationale comités projecten konden opzetten met andere landen. ICOM Belgium startte een project met El Salvador, om de collega's daar te ondersteunen op het vlak van publiekswerking.

Project 1 - Virtual Museum Mediation: A Necessary Adaptation of Methods

De sluiting van musea in 2020 omwille van het coronavirus forceerde musea om naar nieuwe manieren te zoeken om het publiek te bereiken en het museum tot in de huiskamers te brengen, in tijden van sociale restricties. Vele musea zochten naar digitale oplossingen. Een gebrek aan kennis, ervaring en tools zorgde er echter voor dat vele musea snel tegen limieten botsten.

Afbeelding 8 - Virtual Museum Mediation project ICOM Solidarity

Het ICOM Solidarity project "Virtual Museum Mediation: A Necessary Adaptation of methods" wil online tutorials opstellen ter ondersteuning van virtuele publiekswerkingen in musea. Het eindresultaat is een handleiding in drie talen (Nederlands, Frans en Engels) en een reeks begeleidende video's.

Dit project werd gerealiseerd binnen de ICOM Solidarity Projects (ronde 2021), in partnerschap met ICOM Belgium, ICOM CECA, Musées et Société en Wallonie, Brussels Museums en FARO. De volgende musea fungeerden als pilootorganisaties: FeliXart Museum (Drogenbos), Musée de Folklore et des Imaginaires (Tournai), Musée royal de Mariemont, Musée d'Ixelles, Musée de la Photographie (Charleroi), Maison de l'histoire européenne (Bruxelles).

Met dank aan ICOM en de Federatie Wallonië-Brussel voor hun financiële bijdrage.

De ondersteuningsmaterialen werden in 2022 afgewerkt en gratis aangeboden via onze website:
<https://www.icom-belgium-flanders.be/icom-solidarity-project/>

Afbeelding 9 - Eén van de filmpjes gemaakt voor het project Virtual Museum Mediation

Project 2 - ICOM El Salvador

In 2022 werden de Solidarity projecten verder uitgebreid in een nieuwe subsidieronde, waarbij nationale comités projecten konden opzetten met ander landen. ICOM Belgium startte in dit kader een project met El Salvador, om de collega's te ondersteunen op het vlak van publiekswerking. Het project start vanuit de vraag en doelstelling om de museumcollecties van de El Salvadoraanse musea dichterbij de gemeenschappen te brengen na de gevolgen van de COVID-19 pandemie, maar ook omwille het onrustige politieke klimaat. Doel is om nieuwe publieken buiten de muren van het museum aan te spreken die niet altijd de mogelijkheid hebben om musea te bezoeken. 10 musea stelden zich kandidaat voor het project. Samen kozen ze voor de ontwikkeling van toolkits, hoofdzakelijk voor het onderwijs, omdat dit inclusief is en via deze weg een groot publiek bereikt kan worden. Bovendien kan de leerkracht zorgen voor extra begeleiding.

Elke toolkit vertrekt vanuit ontsluiting van de collectie op een speelse en leerrijke manier. Omwille van de diversiteit van de musea, gaande van een legermuseum, valuta museum, antropologische museum tot kunstmusea, verschilt de inhoud van elke koffer. Sommigen bevatten 3D-replica's van artefacten, materialen, voorwerpen of USB sticks met extra informatie en dit gecombineerd met speelse opdrachten om de inhoud van het museum tot leven te brengen. Voor de leerkrachten wordt een extra handleiding voorzien. De El Salvadoraanse musea vertrekken hiervoor vanuit eenzelfde methodiek, maar pasten de koffer dus aan aan de noden van het publiek dat ze voor ogen hebben en de inhoud van het museum. In workshopsessies, zowel digitaal als fysiek, zijn voorstellen uitgewerkt. Hiervoor is uitwisseling gebeurd tussen de verschillende musea, en ook met ICOM België én enkele Belgische musea. In december wordt het project afgerond. Samen met ICOM CECA België worden de toolkits ter plekke uitgetest en zullen ervaringen uitgewisseld worden. Na de werkbezoeken volgt een studiedag waarin de verschillende musea de inhoud en opbouw van de toolkits met elkaar delen. Het zal ook een moment zijn om samen te reflecteren over zowel processen, methodieken als producten.

Afbeelding 10 - Bezoek van Belgische collega's aan Museo de Arte de El Salvador

Met deze toolkits hopen we banden tussen Salvadoraanse musea en gemeenschappen te versterken en om cultuur in interesse in Salvadoraanse musea nieuw leven in te blazen, niet enkel in de context van de Covid-19 pandemie, maar in alle situaties waarin het publiek geen toegang heeft tot de musea. Bovendien wordt ernaar gestreeft nieuwe lezingen van de collecties en interpretaties van de collecties te stimuleren, rekening houdend met nieuwe publieken en gemeenschappen. In een volgende stap zal bekeken worden of we dit ontwikkelingsproces en de producten kunnen delen met andere musea wereldwijd, in het bijzonder Spaanstalige musea uit Centraal- en Zuid-Amerika, die dezelfde thema's belichten.

Afbeelding 11 - Bezoek van Belgische collega's aan Museo de Arte de El Salvador

1.2 NEMO

ICOM Belgium Flanders is full member van NEMO.

NEMO organiseerde in 2022 een hele reeks webinars en haar jaarlijks congres in oktober 2022 in Portugal, Loulé. Het thema van de conferentie was 'Innovation begins within. Resilient museums in time of disruption'. Tal van interessante sprekers kwamen aan bod, en er werd gesproken en gediscussieerd en geanalyseerd wat en hoe de museumsector zich gedraagt / kan aanpassen in een wereld in crisis.

Afbeelding 12 - NEMO conferentie 2022

Meer info kan je hier terugvinden:

<https://www.ne-mo.org/about-us/european-museum-conference/innovation-begins-within-resilient-museums-in-times-of-disruption.html>

Tijdens de museum conferentie werd er ook een nieuwe werkgroep in het leven geroepen: working group sustainability and climate action. Deze komt er naast de reeds bestaande werkgroepen Learning and Museums, Advocacy en Digital Transformation.

Op 29 november 2022 publiceerde NEMO het rapport "Museums in the climate crisis - Recommendations for the sustainable transition of Europe". Het volledige rapport en/of een twee pagina lange samenvatting met hoofdpunten en aanbevelingen kunnen gedownload worden via de NEMO-website.

1.3 EMYA

ICOM Belgium Flanders is medeorganisator en vertegenwoordiger voor EMYA in Vlaanderen. Sofie Wilder, bestuurslid ICOM Belgium Flanders, volgde tot 2022 deze organisatie en vertegenwoordiging op. Die taak werd in de loop van 2022 overgenomen door Vanessa Braekeveld. Tijdens het jaar verzamelt zij de musea die zich kandidaat wensen te stellen voor het volgende jaar en verzorgt de begeleiding van de internationale jury's bij de voorafgaande bezoeken. Op het evenement begeleidt zij de deelnemende Vlaamse musea.

Afbeelding 13 - EMYA logo

Pieter Van Der Gheynst (Brusselse Museumraad) is sinds eind 2019 aangeduid als nationaal correspondent voor Brussel. Alexandre Chevalier (KBIN, ICOM Belgique Wallonie) neemt de musea in Wallonië voor zijn rekening.

In 2022 ging de hoofdprijs naar het Museum van de Geest (Amsterdam). Het Gents Universiteitsmuseum (GUM) ontving een special commendation. Naast het GUM namen ook KBR, Musée L en MigratieMuseumMigration deel aan de wedstrijd.

Afbeelding 14 - GUM ontvangt een special commendation tijdens EMYA 2022

2. Nationale mandaten

ICOM Belgium Flanders positioneerde zich van in het begin als belangenbehartiger van de niet-landelijk ingedeelde musea binnen het Vlaams Museumoverleg. Dit wil echter niet zeggen dat dat onze enige bijdrage is. De laatste jaren tekenen zich twee duidelijke pijlers af: federale en Vlaamse dossiers die de hele museum sector aanbelangen.

2.1 Federaal niveau

Op federaal vlak waren er weinig initiatieven in 2022.

2.2 Vlaams niveau

2.2.1 Vlaams Museumoverleg

Het Vlaams Museumoverleg kwam in 2022 verschillende keren samen, in de gewone samenstelling maar ook in een meer uitgebreide setting (Museumoverleg XL), omwille van corona. De meeste vergaderingen verliepen online. Het Vlaams Museumoverleg 'draait' intussen al 9 jaar als een groot informeel netwerk van museumdirecteurs. Ontstaan uit het overleg van landelijk ingedeelde musea, verruimde het draagvlak met de komst van ICOM Belgium Flanders. Dit overleg zorgt, door de ondersteuning van FARO, voor een nodige sectoroverleg. Sinds 2018 bestaan er werkgroepen die zich focussen op bv. het 'agonistisch museum, de bezoekers en communicatie. Het Vlaams Museum Overleg wordt voorgezeten door Patrick Allegaert en bijgestaan door Olga Van Oost. Verschillende bestuursleden volgen dit overleg voor ICOM Belgium Flanders op.

2.2.2 Museumpassmusées

Op 20 september 2018 werd de museumpassmusées gelanceerd. Vier jaar later biedt de pas toegang meer dan 220 Belgische musea. ICOM Belgium Flanders is partner in dit project.

Afbeelding 15 - Museumpas

2.2.3 Overleg Cultureel erfgoed vzw (OCE)

In 2015 werd de vzw Overleg Cultureel Erfgoed, kortweg OCE, opgericht als belangenbehartiger voor de erfgoedsector. Met de vzw heeft de culturele erfgoedsector een representatieve spreekbuis die collegiaal en solidair opkomt voor de gezamenlijke belangen van de volledige erfgoedsector.

Bestuurslid OCE voor ICOM Belgium Flanders, ter vertegenwoordiging van de erkende, niet-landelijk ingedeelde musea: Leen Heyvaert.

2.2.4 Overleg bovenlokaal ingedeelde musea

In 2019 kwamen de bovenlokaal ingedeelde musea voor het eerst samen, om van gedachten te wisselen over welke regionale criteria we beter kunnen omschrijven, om het profiel van de regionaal erkende musea scherper en sterker te maken, en de ondersteuning en erkenning op basis van het decreet optimaler en meer afgestemd op de werkelijke noden.

Trekkers: Sergio Servellon, Davy Jacobs, Thomas Ameye, i.s.m. FARO

2.2.5 Plannen voor de toekomst: ICE (in)begrepen

ICOM Belgium Flanders werkt sinds 2019 mee aan het project 'Plannen voor de toekomst: ICE (in)begrepen', dat de komende jaren de relatie tussen immaterieel erfgoed en collectiebeleid in Vlaanderen verkent. Dit project is een samenwerking tussen Werkplaats immaterieel erfgoed (WIE), FARO - Vlaams steunpunt voor Cultureel Erfgoed, Meemoo, Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, Museum Hof van Busleyden, Jenevermuseum Hasselt, M Leuven, Huis van Alijn en ICOM Belgium Flanders, met bijdragen van Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

In 2022 werd het rapport "Immaterieel erfgoed registreren" gepubliceerd als uitloper van bovenstaand project. Met financiële hulp van ICOM Belgium Flanders zal dit rapport vertaald worden naar het Engels, als startpunt van een verdere samenwerking tussen WIE en ICOM ikv de CIDOC ICH Working groep.

Kia Tsakiridis (zakelijk leider WIE) is lid van de Raad van bestuur van ICOM Belgium Flanders en geeft zo steeds input i.v.m. immaterieel erfgoed en musea. Ze nam ook deel aan ICOM Praag waar ze een poster voorstelde rond dit thema.

IMMATERIEEL ERFGOED TRANSFORMEREN IN DATA

naar een datamodel voor het registreren van
immaterieel erfgoed in collectieregistratiesystemen

Een verslag over methodiek, ontwikkeling, en bevindingen van de 'Testcase
Digitaal Registreren' binnen het project 'Plannen voor de toekomst: ICE
(in)begrepen' (2019-2021).

Werkplaats immaterieel erfgoed & meemoo, Vlaams instituut voor het archief

**Afbeelding 16 - Rapport immaterieel
erfgoed registreren**

Zie ook:

- <https://immaterieelerfgoed.be/nl/kennis/rappport-immaterieel-erfgoed-transformeren-in-data#>
- <https://immaterieelerfgoed.be/nl/kennis/poster-immaterieel-erfgoed-borgen-in-met-musea>

In 2022 werd ook een nieuwe samenwerkingsovereenkomst getekend tussen ICOM Belgium Flanders en WIE voor de beleidsperiode 2024-2018.

2.2.6 Ethische richtlijnen voor het beheer en de restitutie van koloniale collecties

ICOM Belgium Flanders is ook vertegenwoordigd in een werkgroep rond de restitutie van koloniale collecties.

In 2022 publiceerde dit collectief een opiniestuk rond de koloniale collecties, dat men kan nalezen op onze website:

<https://www.icom-belgium-flanders.be/2022/06/09/opiniestuk-restitution/>

3. ICOM Belgium Flanders voor museum-professionals en erfgoedmedewerkers

ICOM Belgium Flanders wil de Vlaamse museumprofessionals berichten over de nieuwste tendensen, werkmethodes en netwerken, zowel nationaal als internationaal. Dat doet ze door zelf studiedagen en werkbezoeken te organiseren en door samen met het steunpunt of landelijke expertisecentra vormingen te realiseren.

Via haar communicatiekanalen (website, nieuwsbrief, sociale media, netwerkmomenten) verspreidt de vereniging informatie over zowel haar eigen activiteiten als het laatste nationale en internationale nieuws over het vakgebied. ICOM Belgium Flanders wil op die manier zowel een kennisknooppunt als een reflectiekamer zijn voor alle museummedewerkers die de deontologische code van ICOM onderschrijven.

Op vertoon van hun lidkaart krijgen leden (als museumcollega) in bijna alle Vlaamse, Belgische en buitenlandse musea gratis toegang. Dit laatste blijft echter een gunst van het betreffende museum, geen recht dat aan de ICOM-pas ontleend kan worden. Leden kunnen aansluiten bij een van de internationale ICOM-commissies/comités of geaffilieerde comités en krijgen toegang tot hun persoonlijke dashboard, een online community waar alleen ICOM-leden aan deel kunnen nemen.

 <p>Call for Articles – ICOM Voices Write for ICOM!</p>	 <p>Add an event Involve ICOM members in your committee's activities</p>	 <p>Add a publication Enrich ICOM Publications database with your committee's publications</p>	 <p>Add a job offer Advertise professional opportunities among ICOM's network</p>
 <p>Add a call for papers Find great topics and speakers for your conference</p>	 <p>Apply for a grant Receive financial support to attend ICOM's activities</p>	 <p>List of job offers Consult our list of open positions in various museum fields</p>	 <p>Governance life Find all the elements related to ICOM's governance, its various bodies and organizational procedures</p>
 <p>Join an International Committee Connect with international museum professionals specialised in your domain</p>	 <p>Elections 2019-2022 Vote for the ICOM Executive Board 2019 - 2022 and for the positions of Advisory Council Chair and Vice-Chair</p>	 <p>Read Museum International Access to ICOM's academic journal on Routledge online library</p>	 <p>ICOM Executive Board meeting</p>

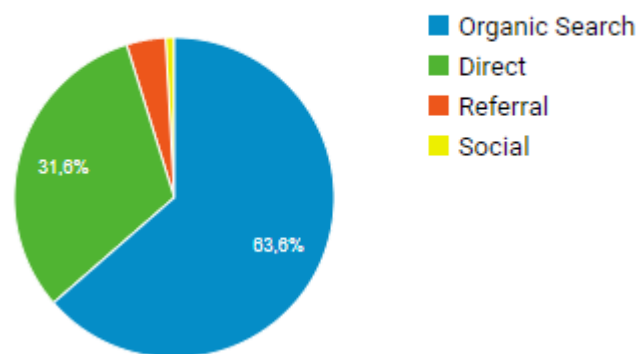
Afbeelding 17 - Ledengedeelte van de ICOM-website

3.1 Communicatie

Op communicatievlak werd verder gewerkt met de bestaande tools en kanalen.

De website, in 2017 opgestart, draait stabiel, en toont naast algemene informatie ook ICOM-nieuws. In 2022 had de website gemiddeld 226 actieve bezoekers per week (stijging van 21% ten opzichte van 2020). Er waren enkele duidelijke pieken wat het bezoek aan de website betreft, die gelinkt zijn aan bepaalde berichten die via nieuwsbrieven en/of Facebook werden verspreid.

Topkanalen

Afbeelding 18 - Kanalen waarlangs bezoekers de website bereiken

De populairste pagina's zijn, in volgorde van bezoek:

- de startpagina
- de infopagina over lid worden
- de infopagina met alle aangesloten musea
- de infopagina over de vernieuwing van het lidmaatschap 2022
- de contactpagina

In 2022 werden er via Mailchimp 13 nieuwsbrieven verstuurd en 11 diverse berichten (Uitnodiging AV (2x), Info ICOM Praag, Uitnodiging lunch Belgische delegatie ICOM Praag, Museumdefinitie (3x), NEMO-conferentie, Vernieuwing lidmaatschap, ICOM Solidarity projects, rapport Museums and climate change). Daarnaast werd Mailchimp ook gebruikt om informatie door te sturen naar de museumdirecteuren wanneer nodig, vooral naar de regionale en lokale/niet-ingedeelde musea. ICOM Belgium Flanders zorgt er op die manier voor dat de info uit andere overlegorganen doorstroomt naar de kleinere musea.

Onze sociale media kanalen blijven het goed doen. De meeste aandacht gaat naar Facebook. In 2022 steeg het aantal 'fans' op de facebookpagina 806 naar 895. Voor de berichten en gedeelde foto's van de conferentie in Praag en de vernieuwde museumdefinitie kenden veel bijval.

Alle inhoud

Recente inhoud ↓	Type	Bereik ⓘ ↑↓	Vind-ik-leuks e... ⓘ ↑↓
 Bestuurslid Olga Van Oost blikt ter... 25 Aug 2022	Bericht Bericht pr...	84	6
 ICOM Vlaanderen (ICOM Belgium F... 25 Aug 2022	Bericht Bericht pr...	221	6
 Dit bericht bevat geen tekst 24 Aug 2022	Bericht Bericht pr...	721	50
 De nieuwe museumdefinitie werd z... 24 Aug 2022	Bericht Bericht pr...	412	41
 Momentje voor Oekraïne tijdens IC... 24 Aug 2022	Be Promotie niet beschikb	178	17
 ICOM Belgium Flanders bestuurslid... 23 Aug 2022	Bericht Bericht pr...	137	7

Afbeelding 19 - Berichtstatistieken Facebookpagina

Het aantal volgers op Twitter is lichtjes gestegen van 685 naar 702.

Er werd ook verder ingezet op LinkedIn als extra communicatiekanaal. Eind 2022 had de pagina van ICOM Belgium Flanders 256 volgers op dit netwerk, een stijging van meer dan 84% t.o.v. het jaar daarvoor.

3.2 Studiedagen en werkbezoeken

Door de coronapandemie lag het aantal door ICOM Belgium Flanders georganiseerde activiteiten in 2022 heel wat lager dan de voorbije jaren. Er werd wel voor het eerst in twee jaar opnieuw een Algemene Vergadering in een museum georganiseerd i.p.v. online.

3.2.1 Algemene Vergadering en werkbezoek GUM

De AV vond plaats op 16 mei 2022 in het gents Universiteitsmuseum. Na een openingswoord van Marjan Doom (directeur GUM), werden de diverse agendapunten van de AV overlopen en werd het jaarverslag toegelicht. Na de lunch konden de deelnemers kiezen uit een rondleiding in de vaste collectie of in de tijdelijke expo 'Phallus', in beide gevallen aangevuld met een blik achter de schermen (depot).

Afbeelding 20 - Algemene Vergadering 2022 in GUM

3.2.2 BeMUSEUM (KBR, 20 oktober)

ICOM Belgium Flanders was in 2022 één van de partners van BeMUSEUM, de jaarlijkse conferentie voor de gezamenlijke Belgische museumsector.

BeMUSEUM is een innovatiegerichte netwerk voor museumprofessionals in België, en werd opgericht in 2016. Via een jaarlijkse conferentie zet BeMUSEUM zich in om de meest innovatieve praktijken te etaleren en op die manier musea te versterken en nieuwe trends op het gebied van musea, cultuur, innovatie en technologie te documenteren.

Afbeelding 21 - BeMUSEUM 2022

De BeMUSEUM-conferentie creëert een nieuwe ruimte voor dialoog en professionele kansen, versterkt de solidariteit tussen museumliefhebbers en stimuleert de samenwerking met tal van partners uit de publieke en private sector.

De editie van 2022 vond plaats in KBR (Brussel) op 20 oktober. Het centrale thema was "The museum in troubled times". Vanessa Braekeveld (ondervoorzitter ICOM Belgium Flanders) maakte deel uit van het wetenschappelijk comité.

Meer informatie en opnames van de dag kan men terugvinden op <https://www.bemuseum.be/events-nl>

3.3 Door de muren heen

Tijdens de verplichte sluiting van de musea in het voorjaar, werd in de ganse sector ingezet op digitale vormen van publiekswerking. ICOM Belgium Flanders wou graag haar instellingsleden ondersteunen en lanceerde 'Door de muren heen', een project om musea toe te laten tegen een laagdrempelige prijs virtuele tours te laten ontwikkelen.

Het project kende meteen een vliegende start. In 2020 maakten reeds 18 musea gebruik van 'Door de muren heen', en werden er in totaal 35 tours opgenomen. In 2021 werd er verder op ingezet en steeg het aantal tours tot 62. In 2022 zagen we een minder grote stijging, naar 72 tours. Nu corona min of meer achter de rug is en de musea weer volledig toegankelijk, naam ook de nood voor de tours wat af. Toch zijn er een aantal musea die blijven inzetten op de digitale ontsluiting van de vaste collecties en/of tijdelijke expo's dankzij virtuele tours.

Concreet wordt er gewerkt met de Matterport-software. De opnames zelf worden gemaakt door een team van freelance fotografen, vertrouwd met deze software-oplossing. De musea betalen een éénmalige kostprijs voor de opnames, aan vooraf onderhandelde standaardprijzen. De hostingkosten zijn voor rekening van ICOM Belgium Flanders.

Afbeelding 22 - Fotograaf Klaas maakt opnames voor de virtuele tour van de Toots-expo in KBR

Tabel 1 - Overzicht nieuwe virtuele tours in 2022

Museum	Opstelling/expo	Datum
FeliXart	Expo Van Privé naar Publiek	Juni 2022
FeliXart	Hoeve	Juni 2022
Museum Dhondt-Dhaenens	Diverse expo's	Januari 2022
KBR	Expo TOOTS	Augustus 2022
Ypermuseum	Expo LOUISE/EDITH	November 2022
Ypermuseum	Vaste collectie	November 2022
Merghelynck Museum	Vaste collectie	November 2022

In aanvulling op dit project neemt ICOM Belgium ook deel aan het ICOM Solidarity project "Virtual Museum Mediation" waar de virtuele tours centraal staan (zie hoger).

3.4 Publieksbevraging - Museum22

Na het succes van het project 'Door de muren heen' en de virtuele tours, wenste het bestuur van onze vereniging verder in te zetten op dienstverlening voor de sector.

Daarom werd in het najaar 2021 een tweede project gelanceerd onder de noemer 'Museum22'. Het gaat om een grootschalig publieksonderzoek, georganiseerd voor alle Vlaamse musea. Dit onderzoek wordt aangeboden door ICOM Belgium Flanders in samenwerking met Universiteit Antwerpen en LMR (facilitator van grootschalige onderzoeksprojecten).

Musea zullen hun eigen bezoekers, afhakers en niet-bezoekers kunnen bevragen over hun participatiegedrag en hun behoeftes via een wetenschappelijk onderbouwd onderzoek. Alle relevante topics komen hierbij aan bod: de beleving in het museum, tentoonstellingsaanbod en collectie, betalingsbereidheid, profiel en herkomst bezoeker, bezoekersloyauteit, culturele mobiliteit, enz.

**Afbeelding 23 - Logo
Museum22**

De bevraging wordt op maat van het eigen museum geprogrammeerd en geïndividualiseerd naar de specifieke situatie van het museum. Als museum wordt men (indien gewenst) betrokken bij de opmaak van de vragenlijst via de organisatie van focusgroepen en men krijgt ook de mogelijkheid om nog extra vragen toe te voegen op maat van de eigen situatie.

Dit onderzoek wordt georganiseerd door en voor de museumsector. De focus van het onderzoek ligt dan ook op het individuele museum dat via dit onderzoek belangrijke kennis en inzichten kan vergaren. De verzamelde data en rapporten zijn en blijven eigendom van het individueel deelnemende museum. De geanonimiseerde resultaten over de verschillende musea heen worden ook (en enkel) aan ICOM Belgium Flanders overgemaakt als sectorvereniging. Het consortium van Universiteit Antwerpen en LMR heeft al verscheidene keren grootschalig onderzoek uitgevoerd, onder andere bij 145 Vlaamse bibliotheken en 100 Vlaamse cultuur- en gemeenschapscentra, in samenwerking met de belangenbehartigers uit de sector en met een grote waardering van de deelnemende organisaties.

Dit onderzoek kan eveneens mee ingezet worden voor het onderbouwen van het beleidsplan van het museum en zo te voldoen aan de decretale verplichtingen met betrekking tot het betrekken van de museumbezoeker. Als deelnemend museum zal men beschikken over empirisch materiaal over de participatiegraad van het museum. Ook in de toekomst zal verder gebouwd worden op deze resultaten en wordt de mogelijkheid geboden om op een reguliere basis het publiek te bevragen. Op die manier hou je als museum een permanente vinger aan de pols en kan het beleid hierop afgestemd worden. Het onderzoek zal afgesloten worden met een studiedag "aan de slag met de resultaten".

Dankzij bemiddeling van ICOM Belgium Flanders wordt de prijs laag gehouden en is er een korting voor musea die instellingslid zijn van onze vereniging.

Volgende musea nemen deel aan het publieksonderzoek (in volgorde van inschrijven):

- Modemuseum Hasselt
- Jenevermuseum
- Het Stadsmus
- Musea Maaseik (3 musea)
- AGB Memorial Museum Passchendaele 1917
- FeliXart Museum
- Museum voor Schone Kunsten Gent
- Museum Dr. Guislain
- Museum Plantin-Moretus
- Museum voor Natuurwetenschappen Brussel
- Z33 Huis voor Actuele Kunst, Design & Architectuur
- Gallo-Romeins Museum
- Museum Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA)
- Museum Texture
- In Flanders Fields Museum
- Yper Museum
- Museum PARCUM
- Train World
- Bokrijk
- Nationaal Museum van de Speelkaart - Begijnhofmuseum - Taxandriamuseum Turnhout (3 musea)
- De wereld van Kina
- Museum van Deinze en de Leiestreek
- Museum Stampe en Vertongen
- Stadsmuseum Lier
- Mu.ZEE Oostende
- BELvue museum
- CIVA
- S.M.A.K.
- Fotomuseum (FOMU)
- Coudenbergpaleis
- Erasmushuis en begijnhof
- Wiels
- t Grom, museum van de groentestreek
- House of European History
- KMKG
- La Fonderie
- Design Museum Brussels
- Bozar - Paleis voor Schone Kunsten
- Musée Horta - Hortamuseum
- Art et marges musée
- Sint-Gorikshallen
- Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
- Musée des Egouts
- Maison du Roi
- Museum Mayer van den Bergh
- M Leuven
- Bakkerijmuseum
- Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis
- Maison des Arts
- Rubenshuis
- Museum De Mindere
- Suske en Wiske Museum
- KOERS

Het eigenlijke onderzoek werd opgestart begin 2022. Omwille van de geldende coronaregels in het voorjaar van dat jaar werd er beslist om de bevraging twee maanden langer te laten lopen, van februari tot en met juni. Een 8-tal musea stelde de vraag om de enquête nog enkele weken langer te laten openstaan, om extra respons te krijgen.

Midden september 2022 waren er ong. 9600 respondenten: 67% bezoekers, 13% afhakers, 20% niet-bezoekers.

In het najaar 2022 kregen de deelnemende musea ook hun individueel rapport. In 2023 volgden dan een algemene studiedag ter afsluiting van het project, en werd er ook een overkoepelend rapport met tendenzen voorgesteld.

Meer info is te vinden op de projectsite: <https://www.icom-belgium-flanders.be/publieksonderzoek/>

4. Structuur van de vereniging

4.1 Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur bestond in 2022 uit:

1. Sergio Servellón (FeliXart Museum Drogenbos, voorzitter)
2. Vanessa Braekeveld (KBR, ondervoorzitter)
3. Jan(us) Boudewijns (museum Dhondt-Dhaenens, Deurle, secretaris)
4. Frédéric Jonckheere (KMSKA, penningmeester)
5. Leen Heyvaert (Stadsmuseum Lokeren)
6. Bart Stroobants (Musea en Erfgoed Mechelen)
7. Peter Van der Plaetsen (PAM Velzeke)
8. Kristel Van Audenaeren (Bruggemuseum)
9. Klara Herremans (K&G-museum)
10. Griet Claerhout (musea en erfgoed Antwerpen)
11. Sofie Vermeiren (M Leuven)
12. Olga Van Oost (FARO)
13. Ilse Bogaerts (WHI)
14. Leen Beyers (MAS)
15. Sandrin Coorevits (Yper Museum)
16. Isabelle Vanhoonacker (KMSKB)
17. Kia Tsakiridis (WIE)
18. Thomas Ameye (KOERS)
19. Hélène Verreyke (Universiteit Antwerpen)
20. Peter Carpreau (WHI)

Vergaderingen: 29 maart, 18 oktober en 1 december 2022.

Het secretariaat wordt sinds januari 2019 waargenomen door Ilse Depré op freelance-basis.

4.2 Lidmaatschappen

In de lidmaatschapsvoorwaarden van ICOM Belgium Flanders zijn verschillende bepalingen opgenomen die verwijzen naar de Deontologische code van ICOM. De vereniging verwacht van haar leden dat zij de daarin neergelegde gedragsregels niet alleen onderschrijven, maar ook daadwerkelijk als richtlijn hanteren voor hun handelen.

De vereniging bestaat uit effectieve leden, instellingsleden en toegetreden leden.

Een groot aantal leden van ICOM Belgium Flanders zijn ook lid van ICOM Internationaal.

Voor 2022 zagen de ledenaantallen er als volgt uit:

- Individuele leden: 1521
  - waarvan 1328 ook internationaal ICOM-lid zijn
  - 1333 effectieve leden, 92 toegetreden leden, 96 toegetreden gidsen
- Instellingsleden: 102
  - waarvan 75 ook internationaal instellingslid zijn

Voor meer details en statistieken, zie de bijlagen bij dit jaarverslag.

Na de daling in 2021, te wijten aan corona, zien we zowel het aantal instellingsleden als individuele leden weer stijgen, en komen we in beide gevallen boven de cijfers van voor corona uit.

ICOM Belgium Flanders scoort goed qua aantal ICOM-internationale leden. Maar liefst 1328 museumprofessionelen en 75 museale instellingen aangesloten bij ICOM Belgium Flanders onderschrijven eveneens het internationale ICOM-lidmaatschap. Als we daarbij ook de leden van ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles bijtellen, dan zit België in de top 10 van de landen met de meeste ICOM-leden.

ICOM België wordt gevormd door ICOM Belgium Flanders en ICOM Belgique Wallonie-Bruxelles. ICOM Belgium Flanders is de Nederlandstalige tak van ICOM België. Brusselse leden kunnen volgens hun keuze aansluiten via één van beide subcomités. ICOM Belgium Flanders is het ankerpunt en de erkende vertegenwoordiger van ICOM in Vlaanderen.

Afrekening 2022

Jaarrekening: zie bijlage

ICOM Belgium Flanders draagt een deel van de ontvangen lidmaatschapsbijdragen (deel internationaal) af aan het centraal bestuur in Parijs. Voor 2022 staat dit voor een bedrag van € 121 577, wat een stijging is van 9,5 %.

2010 - € 31 091

2011 - € 49 101

2012 - € 57 876

2013 - € 63.698

2014 - € 74 028

2015 - € 81 176

2016 - € 90 362

2017 - € 101 090

2018 - € 104 253

2019 - € 113 201

2020 - €118 721

2021 - € 111 056

2022 - € 121 577

5. Bijlagen

Overzicht individuele leden

Overzicht instellingsleden

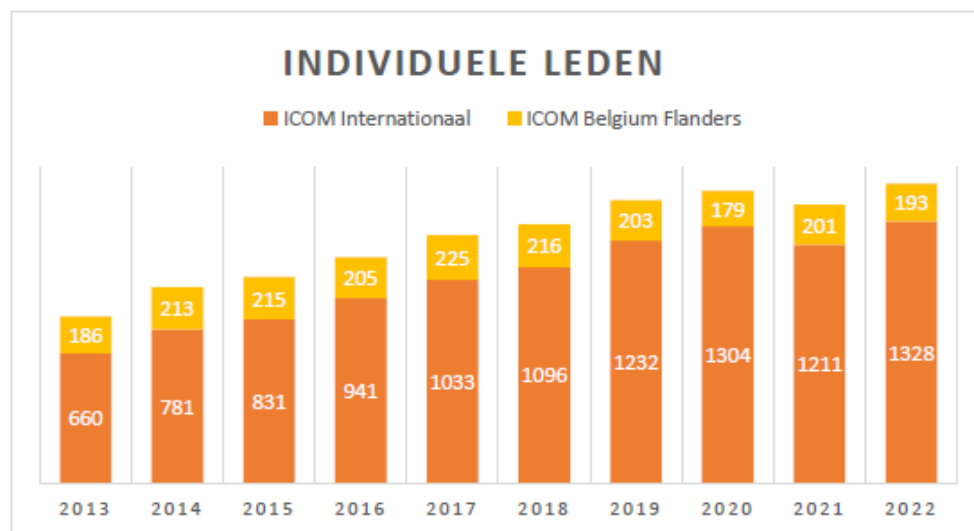
Jaarrekening 2022

Bijlage 1 – Overzicht individuele leden

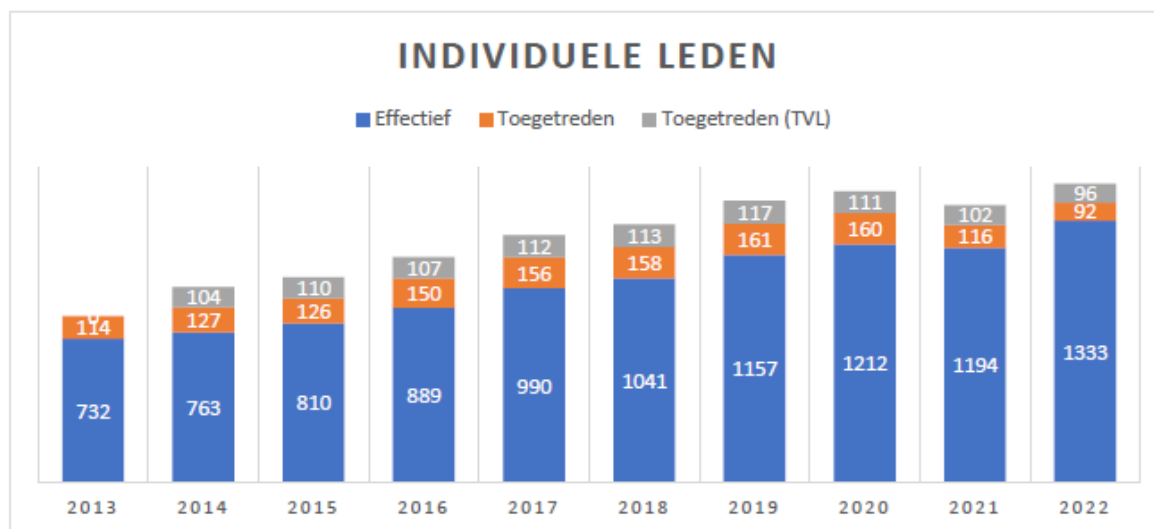
INDIVIDUELE LEDEN TOTAAL

INDIVIDUELE LEDEN	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ICOM Internationaal	660	781	831	941	1033	1096	1232	1304	1211	1328
ICOM Belgium Flanders	186	213	215	205	225	216	203	179	201	193
Som	846	994	1046	1146	1258	1312	1435	1483	1412	1521

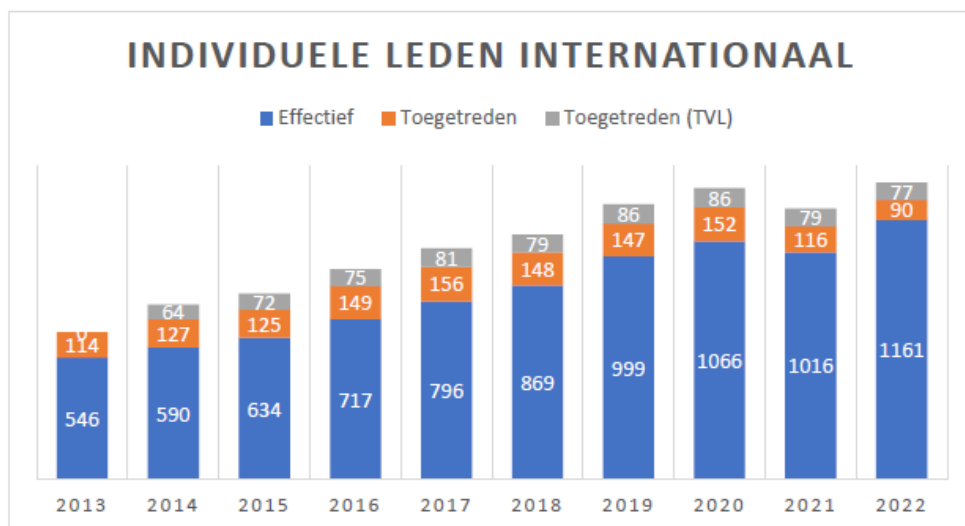
INDIVIDUELE LEDEN TOTAAL

INDIVIDUELE LEDEN	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Effectief	732	763	810	889	990	1041	1157	1212	1194	1333
Toegetreden	114	127	126	150	156	158	161	160	116	92
Toegetreden (TVL)	0	104	110	107	112	113	117	111	102	96
Som	846	994	1046	1146	1258	1312	1435	1483	1412	1521

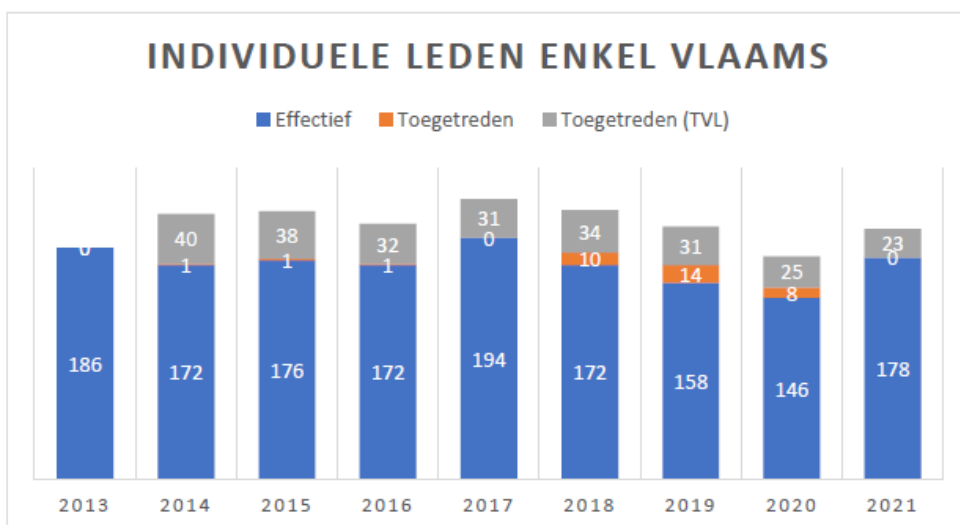
INDIVIDUELE LEDEN INTERNATIONAAL

INDIVIDUEEL INTERNATIONAAL	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Effectief	546	590	634	717	796	869	999	1066	1016	1161
Toegetreden	114	127	125	149	156	148	147	152	116	90
Toegetreden (TVL)	0	64	72	75	81	79	86	86	79	77
Som	660	781	831	941	1033	1096	1232	1304	1211	1328

INDIVIDUELE LEDEN ENKEL VLAAMS

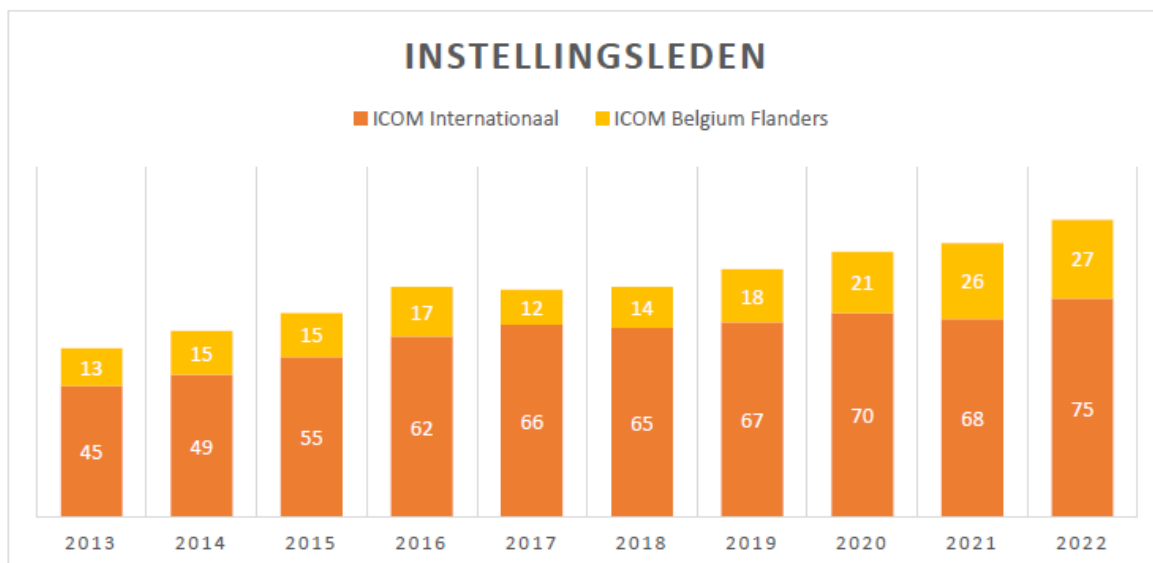
INDIVIDUEEL ENKEL VLAAMS	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Effectief	186	172	176	172	194	172	158	146	178	172
Toegetreden	0	1	1	1	0	10	14	8	0	2
Toegetreden (TVL)	0	40	38	32	31	34	31	25	23	19
Som	186	213	215	205	225	216	203	179	201	193

Bijlage 2 – Overzicht instellingsleden

INSTELLINGSLEDEN

INSTELLINGSLEDEN	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ICOM Internationaal	45	49	55	62	66	65	67	70	68	75
ICOM Belgium Flanders	13	15	15	17	12	14	18	21	26	27
Som	58	64	70	79	78	79	85	91	94	102

Bijlage 3 – Jaarrekening 2022

Zie apart PDF-bestand